

**LIETUVOS RESPUBLIKOS**  
**FINANSINĖS PASKATOS PIRMAJĄ BŪSTĄ ĮSIGYJANČIOMS JAUNOMS ŠEIMOMS**  
**ĮSTATYMO NR. XIII-1281 7 IR 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO**  
**ĮSTATYMO PROJEKTO**  
**AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

**1. Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymo Nr. XIII-1281 7 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.**

Esamas finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms reglamentavimas sukuria per didelę našą tokią paskatą gavusioms jaunoms šeimoms, kurios nori perleisti būstą kito asmens nuosavybėn arba pakeisti būstą, pasikeitus šeimos poreikiams ir esamam būstui nebetenkinant šių poreikių. Pavyzdžiui, pagal esamą teisinį reglamentavimą šeima auginanti neįgalų vaiką ar kelis skirtingos lyties vaikus auginanti šeima, norėdama pasikeisti būstą į didesnę ar labiau šeimos poreikius atitinkantį būstą, turėtų grąžinti gautą subsidiją. Subsidijos negrąžinimo galimybė Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatyme (toliau – Įstatymas) numatyta tik daugiavaivei šeimai ir tik praėjus penkeriems metams po subsidijos gavimo. Manytina, kad toks teisinis reglamentavimas neatitinka teisingumo ir protingumo principų. Be kita ko, Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas numato tiek trumpesnę būsto perleidimo kito asmens nuosavybėn terminą, tiek palankesnes sąlygas norint pasikeisti būstą. Taigi, Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymo Nr. XIII-1281 7 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Projektas) parengtas, siekiant sudaryti geresnes sąlygas jaunoms šeimoms apsirūpinti pirmuoju nuosavu būstu Lietuvos Respublikos regionų teritorijose, nustatant palankesnę teisinį reguliavimą, papildant finansinės paskatos (subsidijos) negrąžinimo atvejus, ir taip užtikrinti teisinio reguliavimo nuoseklumo, teisingumo bei protingumo principus.

**2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.**

Projektą inicijavo Lietuvos Respublikos Seimo narė Laima Nagienė.

**3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.**

Pagal Įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 2 punktą finansinę paskatą gavusios jaunos šeimos, norėdamos per pirmuosius 10 metų nuo nuosavybės teisės į įsigytą būstą įgijimo dienos perleisti kito asmens nuosavybėn būstą, įsigytą už būsto kreditą pirmajam būstui įsigyti, kreditavimo sutartyje nustatyta tvarka privalo grąžinti kredito davėjui subsidiją. Jei jauna šeima būsto kreditą pirmajam būstui įsigyti grąžino kredito davėjui nepraėjus 10 metų nuo kreditavimo sutarties sudarymo dienos, ši jauna šeima, norėdama per pirmuosius 10 metų nuo nuosavybės teisės į įsigytą būstą įgijimo dienos už šį būsto kreditą įsigytą būstą perleisti kito asmens nuosavybėn, subsidiją privalo grąžinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai ar jos įgaliotai institucijai. Tuo tarpu Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatytas 5 metų nuo kreditavimo sutarties sudarymo dienos terminas tuo atveju, kai valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito gavėjas, kuriam suteikta subsidija valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti, gautą valstybės iš dalies kompensuojamą būsto kreditą grąžina kredito davėjui arba už šį kreditą įsigytą būstą perleidžia kito asmens nuosavybėn. Taigi, paramos būstui įsigyti teisinis reguliavimas dėl subsidijos grąžinimo, perleidus būstą kito asmens nuosavybėn, nėra nuoseklus.

Įstatymo 7 straipsnio 3 dalies 4 punkte įtvirtinta, kad šio straipsnio 1 dalies nuostatos dėl gautos subsidijos grąžinimo netaikomos šeimoms, kurios nuo nuosavybės teisės į įsigytą būstą įgijimo dienos praėjus 5 metams yra susilaukusios trijų ar daugiau vaikų ir nori po ne mažiau kaip 5 metų perleisti būstą kito asmens nuosavybėn todėl, kad jį pakeistų į didesnę būstą toje pačioje

savivaldybėje. Manoma, kad, remiantis teisingumo ir protingumo principais, atvejų, kai subsidija neturi būti gražinama, sąrašas turėtų būti išplėstas ir 5 metų termino atsisakyta.

Taip pat Įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje nustatytas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ar jos įgaliotos institucijos įsipareigojimas, iki kredito gavėjams suteikiama subsidija, bet ne trumpiau kaip 10 metų nuo nuosavybės teisės į įsigytą būstą įgijimo dienos, kredito davėjui mokėti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą užmokestį už sutartyje dėl būsto kredito pirmajam būstui įsigyti teikimo (subsidijų finansavimo) tvarkos nustatytų įsipareigojimų vykdymą.

#### **4. Kokios siūlomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.**

Atsižvelgiant į Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme įtvirtintą teisinį reguliavimą, kuris nustato, kad subsidijos, suteiktos valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti, gražinti nereikia, jeigu už šį kreditą įsigytas būstas perleidžiamas kito asmens nuosavybėn po 5 metų nuo kreditavimo sutarties sudarymo dienos, o Įstatyme šis terminas, kada subsidija turi būti gražinama, yra kitoks – per pirmuosius 10 metų nuo nuosavybės teisės į įsigytą būstą įgijimo dienos perleidžiant kito asmens nuosavybėn būstą, įsigytą už būsto kreditą pirmajam būstui įsigyti, siūloma paramą būstui įsigyti teisės aktuose reguliuoti nuosekliau. Be to, manoma, kad šiuo metu Įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytas terminas yra per ilgas, vertinant dabartinių socialinio ir ekonominio gyvenimo pokyčių intensyvumą ir poreikį prisitaikyti prie ekonominės ir socialinės kaitos. Sutrumpinus laikotarpį (iki 5 metų), per kurį subsidija privalo būti gražinama, būtų sudarytos palankesnės sąlygos šeimoms keisti gyvenamąją vietą, prisitaikant prie kintančių darbo rinkos poreikių bei kitų gyvenimo aplinkybių.

Projektu siūloma išplėsti atvejų, kai subsidija neturi būti gražinama, sąrašą ir papildomai nustatyti, kad subsidijos gražinti nereikia, jeigu siekiama pakeisti būstą į didesnę toje pačioje savivaldybėje, jei būstas yra per mažas pagal Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo 8 straipsnio 2 punkto b papunktyje nustatytą būsto naudingąjį plotą, tenkanti vienam šeimos nariui (t.y. *kai būsto naudingasis plotas tenkantis vienam asmeniui ar šeimos nariui yra mažesnis kaip 14 kvadratinų metrų*), arba pagal Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 1 punkto reikalavimus, jei šeimoje yra minėtame punkte nurodyti asmenys (t.y. *privalu atsižvelgti į tai, kad būtų suteikta galimybė turėti atskirus kambarius neįgaliesiems, asmenims, sergantiems sunkiomis lėtinių ligų, įrašytų į Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą sąrašą, formomis, tėvams ir vyresniems kaip 9 metų vaikams, taip pat skirtingų lyčių vyresniems kaip 9 metų vaikams*). Be to, manoma, kad Įstatymo nuostatos, nustatančios, jog subsidijos gražinti nereikia tik tuo atveju, jeigu būstas perleidžiamas kito asmens nuosavybėn todėl, kad jį pakeistų į didesnę būstą toje pačioje savivaldybėje ir tik praėjus 5 metams, turėtų būti atsisakyta, nes Projektu siūloma sutrumpinti laikotarpį, per kurį subsidija privalo būti gražinama (kaip nurodyta anksčiau). Taip būtų labiau užtikrinamas teisingumo ir protingumo principų įgyvendinimas, sudaromos palankesnės sąlygos šeimoms tenkinti būtinuosius poreikius, kartu išsaugant Įstatymu siekiamus regionų gaivinimo tikslus.

Atitinkamai keistinas ir Įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje numatytas 10 metų terminas, t.y. trumpintinas iki 5 metų.

**5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.**

Numatomo teisinio reguliavimo neigiamų pasekmių nenumatoma.

**6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.**

Priimtos Projekto nuostatos neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

**7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.**

Priimtos Projekto nuostatos sudarys palankesnes sąlygas jaunoms šeimoms gauti finansinę paskatą, įsigyjant pirmąjį būstą, ir kurtis joms regionuose.

Atsižvelgiant į tai, kad žemas gimstamumo lygis ir vidinė migracija lemia apskritai mažėjantį regionų investicinį patrauklumą, galimybę kurti naujas darbo vietas, teritorijos gyventojų „mokumą“ per surenkamus mokesčius ir besikeičiančias paslaugų gavėjų tikslines grupes, manytina, kad jaunų šeimų kūrimasis regionuose ir įsiliejimas į regiono darbo rinką skatins verslininkus didinti investicijas juose.

**8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.**

Projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

**9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.**

Siekiant inkorporuoti Projekto nuostatas į teisinę sistemą, priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios įstatymų nereikia.

**10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.**

Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Projekte naujų sąvokų nepateikiama, galiojančios sąvokos nekeičiamos.

**11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.**

Projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai bei Europos Sąjungos dokumentams.

**12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti.**

Priimtam įstatymui įgyvendinti, iki jo įsigaliojimo, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės pakeisti socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. rugpjūčio 30 d. įsakymą Nr. A1-448 „Dėl Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms teikimo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

**13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).**

Priimtam įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšų nereikės.

**14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.**

Projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

**15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.**

Projekto reikšminiai žodžiai: „jauna šeima“, „finansinė paskata pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms“.

**16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.**

Nėra.